

Osvrti, prikazi, recenzije

Daliborka Tomašević

Poticanje razvoja čitalačkih vještina i navika učenika prvog razreda osnovne škole

Sažetak

Ovaj članak predstavlja osobni osvrt učiteljice 1. razreda o razvoju predčitalačkih i čitalačkih vještina i navika učenika. Istaknuta je važnost roditelja, odgojitelja i učitelja u poticanju početnog čitanja. Navedeni su primjeri iz prakse u radu s učenicima 1. razreda u poticanju i razvoju čitanja te suradnji s roditeljima u tom području.

Ključne riječi: poticanje i razvoj čitanja, predčitalačke i čitalačke vještine i navike

Ovim člankom želim dati osobni osvrt na čitalačke vještine i navike učenika prvog razreda te kako ih poticati i razvijati. Činjenica je da današnje generacije učenika sve manje čitaju te sve više vremena provode uz ekrane mobitela i računala, a što ima kao posljedicu otežano ovladavanje tehnikom čitanja, sporo i rascjepkano čitanje, smanjeno razumijevanje odnosno nerazumijevanje pročitanog te naposljetku rezultira smanjenim komunikacijskim vještinama i slabijim odgojno-obrazovnim postignućima. Čitanje je vrlo važno za dječji osobni i socijalni razvoj te

poticanje mašte, kreativnosti, učenja razlikovanja dobra od zla i temelj je razvoja govora i vještina pisanja. Također, čitanje doprinosi i razvoju samopouzdanja i samopoštovanja djeteta, dijete koje više čita lakše komunicira s drugima i snalažljivije je u različitim životnim situacijama, uspješnije rješava probleme i sukobe. U poticanju i razvijanju predčitalačkih i čitalačkih vještina značajnu ulogu imaju roditelji, odgojitelji u dječjim vrtićima te učitelji u školi.

Već u ranoj dječjoj dobi poželjno je da roditelji potiču interes djeteta za razvoj predčitalačkih vještina koje će biti od goleme važnosti

za razvoj početnog čitanja u prvom razredu osnovne škole. Premda još tada djeca nisu u mogućnosti samostalno čitati, izrazito je bitno da im roditelji čitaju slikovnice i priče primjerene dječjoj dobi te da razgovaraju s djecom o tome što su im pročitali. Također, i sami roditelji u tom pogledu trebaju biti uzor djetetu tako da i vlastitim primjerom pokažu djeci da oni kao odrasli čitaju. U tom razdoblju svakako značajnu ulogu u razvijanju predčitalačkih, a kasnije i čitalačkih vještina treba imati igra kao aktivnost. To mogu biti igre riječima, slagalice slova i izgovaranje glasova i jednostavnijih riječi, određene društvene igre kao što je igra pamćenja u kojoj se primjerice mogu uparivati sličice s pripadajućom riječi, zatim da dijete osmisli što više riječi koje počinju istim glasom, crtanje i izgovaranje slova, spajanje glasova u jednostavnije riječi i obrnuto, rastavljanje riječi na pojedinačne glasove (slokanje) te slogove i drugo.

Kada dijete krene u prvi razred, ne mora znati čitati i pisati, ali poželjno je da ima razvijen rječnik za tu dob, da je sposobno slušati i razumjeti jednostavnije upute te da u određenoj mjeri ima motivaciju za čitanje, a samim time i učenje. Prema kurikulumu nastavnog predmeta Hrvatski jezik, učenici prvog razreda više ne uče pisana, već samo tiskana slova. S jedne strane, osobno smatram da je to u redu kada se radi o učenicima prosječnih i ispodprosječnih sposobnosti kojima odgovara sporiji tempo učenja čitanja slova, riječi i rečenica, ali s druge strane, zakinuti su iznadprosječni i napredniji učenici koji su već izrazito motivirani za učenje pisanih slova koja se uče u drugom razredu.

Učenici u prvom razredu prije nego što nauče čitati trebaju naučiti razlikovati glas od slova

te riječi od rečenica. Kada počinjemo učiti svako pojedino slovo, kroz igru prvo izgovaramo glas, zatim u razgovoru tražimo riječi koje počinju zadanim glasom, koje imaju u sredini taj glas i na kraju riječi. Nakon toga za taj glas tražimo slovo u slovarici, oblikujemo slovo prstom pišući u prostoru, flomasterom na praznom papiru te ga naposljetku zapisujemo u zadano crtovlje. Provođenjem razrednog projekta „Slovo na slovo“ izrađujemo kreativnu vlastitu zidnu slovaricu, oblikujemo slova modelirajući ih, sastavljamo riječi i rečenice koje im olakšavaju učenje vještine čitanja. U učionici smo osmislili kutak za čitanje koji je opremljen pričama, slikovnicama i časopisima. U poticajnom okruženju učenici slušaju, čitaju i interpretiraju djela za cjelovito čitanje (lekturu), a time vježbaju osnovne jezične vještine – slušanje, govorenje, čitanje i pisanje te razvijaju ljubav prema čitanju. Integracijom igre, druženja i čitanja učenici razvijaju toleranciju, empatiju, emocionalnu inteligenciju, međuljudsku komunikaciju i sposobnost miroljubivog rješavanja sukoba.

Izvannastavne aktivnosti (recitatori, dramska i lutkarska skupina i dr.) također imaju poticajan učinak na razvoj čitalačkih i drugih vještina kao što su vještine govorenja, slušanja, pamćenja i javnog nastupa. Prije učenja izražajnog čitanja teksta učenici sudjeluju u dramskim igrama i improvizacijama na način da sami osmišljavaju tekst, glume ga riječima ili pantomimom.

U poticanju i razvoju čitalačkih vještina učenika vrlo je važna suradnja razrednog učitelja i roditelja. Poželjno je da razredni učitelj na roditeljskom sastanku održi predavanje ili radionicu na temu „Uloga roditelja u poticanju i razvoju

čitalačkih vještina učenika 1. razreda“. Razredni učitelj može pomoći roditelju oko odabira jednostavnijih i primjerenijih tekstova ili priča koje roditelji mogu ponuditi djeci. Roditelj može prvo sam pročitati djetetu neku priču ili tekst te zatražiti od djeteta da ga i ono pokuša pročitati jednom ili nekoliko puta uz pomoć roditelja, a kasnije samostalno. Također, roditelj će postaviti djetetu nekoliko pitanja koja se odnose na pročitani tekst, pjesmu ili priču. Kada dijete čita, roditelj, ali i razredni učitelj, treba tražiti od djeteta da pažljivo prstom prati tekst odnosno svaku riječ, da čitanje bude što više izražajno i razgovijetno vodeći računa o rečeničnim znakovima i pravilnom naglašavanju riječi. Osim toga, roditelj će prema potrebi dolaziti i na individualne konzultacije s razrednim učiteljem radi dobivanja kvalitetne povratne informacije o napredovanju djeteta u tehnici i brzini čitanja te razumijevanju pročitano g te zatražiti dodatne savjete o razvijanju čitalačkih vještina i navika.

Kod izraženijih teškoća čitanja i pisanja kao što su disleksija i disgrafija roditelji i učitelji trebaju se pridržavati uputa i savjeta stručnjaka logopeda radi pravodobne i učinkovite pomoći djetetu u prevladavanju tih teškoća.

Uloga roditelja, odgojitelja i učitelja od neprocjenjive je važnosti u razvijanju predčitalačkih i čitalačkih vještina djece. Vještine kao što su čitanje, pisanje i govorenje imaju ogromnu važnost za dječji razvoj, odgoj, obrazovanje i njihovu budućnost. O tim vještinama ovisit će životni uspjeh i razina zadovoljstva svakog djeteta kao osobe. Zbog toga je izrazito važno već od rane dobi razvijati navedene vještine i poticati ljubav prema čitanju. Unatoč golemom razvoju digitalnih tehnologija koje također nude djeci razne mogućnosti čitanja, smatram da prije svega treba njegovati čitanje tiskanih ili pisanih tekstova u obliku dječjih knjiga, slikovnica i časopisa.